

Vesilahti Rautiala
Arkeologinen valvonta 26.10.2015

Eva Gustavsson/ Pirkanmaan maakuntamuseo/ Kulttuuriympäristöyksikkö

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

Tiivistelmä:

Vesilahdella Rautialassa suoritettiin 26.10.2015 arkeologinen valvonta liittyen Rautatieläisten Kristillisen yhdistyksen kesäkodin jätevesijärjestelmän uusimiseen. Valvonnan suoritti FM Eva Gustavsson. Tutkimuksen valvojana toimi FM Kreetta Lesell. Paikalla sijaitsee Rautiala niminen kiinteä muinaisjäännös (922010006), minkä johdosta arkeologinen valvonta alueella katsottiin välttämättömäksi. Valvonta-alueella ei huomattu mitään kiinteän muinaisjäännökseen viittaavaa. Löydöt olivat pääosin historialliselta ajalta, lähinnä 1800-1900-luvuilta.

Kannen kuva: Eva Gustavsson. Kuvattu kaakosta.

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuksen nimi:	Rautialan arkeologinen valvonta 2015
Kunta/Kylä/Tila:	Vesilahti/Rautiala
Kiinteistön omistaja:	Rautatieläisten kristillinen yhdistys
Kiinteistötunnus:	922-434-6-0
Kohteiden ajoitus:	Historiallinen
Peruskarttalehti:	211406
Sijaintikordinaatit (ETRS-TM35FIN):	P1 6801363 I1 316369 P2 6801455 I2 316509
Tutkimuslaitos:	Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikkö
Kenttäyönjohtaja:	Eva Gustavsson
Kenttäyöaika:	26.10.2015
Tutkimusten kustantaja:	Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikkö
Löydöt:	-
Digitaaliset kuvatallenteet:	1-13
Aikaisemmat tutkimukset:	Björn Cederhvarf kartoitus 1910 A. M. Tallgren kaivaus 1916 Väinö Maajoki inventointi 1939 Pukkila ja Laakso inventointi 1995 Poutiainen et al. inventointi 2011 Poutiainen et al. koekaivaus 2012
Aikaisemmat löydöt:	KM 5444:1-5, rautakapineita. KM= Kansallismuseo
Arkistoitu kirjeenvaihto:	DIAR: 354/2015
Raportin sivumäärä:	17
Liitteet:	Liite 1. Digitaalinen kuvaluettelo

Raportin säilytyspaikka:

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojeluyksikön arkisto.
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön
arkisto

Sisällys

Tiivistelmä:	2
ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	3
1. Johdanto	8
2. Kohde.....	9
3. Työn kulku ja valvontamenetelmät	9
4. Havainnot	11
4.1. Löytöjä	12
5. Muut huomiot	14
6. Yhteenveto.....	15
Lähteet:	16
Kartat:.....	16

Kartta 1. Lähestymiskartta 1. Rautialan sijainti merkittynä sinisellä pallolla.
Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015. Lisäykset karttaan: Eva Gustavsson

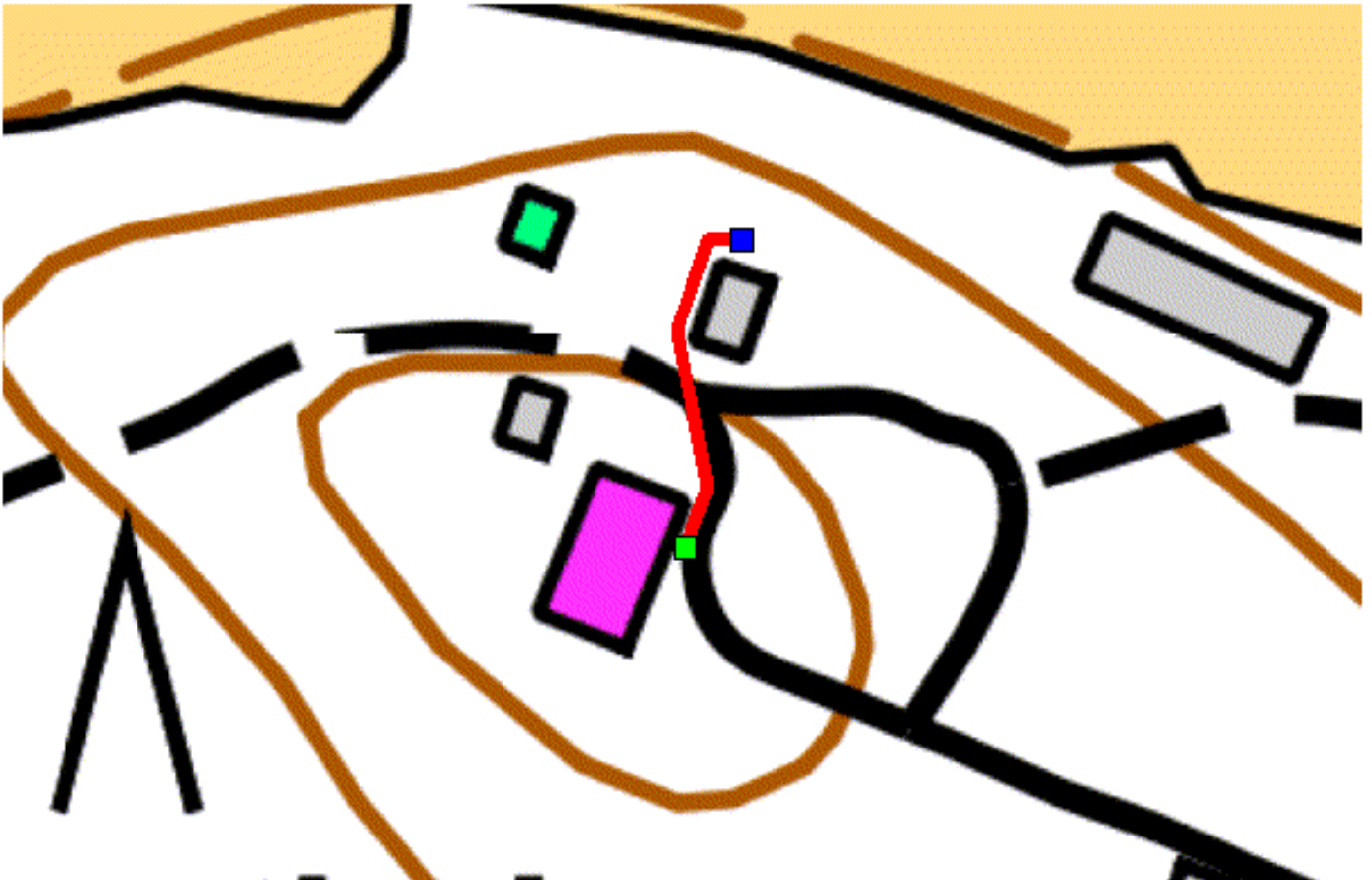
Kartta 2. Lähestymiskartta 2. Rautiala merkitty karttaan punaisella kolmiolla. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015. Lisäykset karttaan: Eva Gustavsson

Kartta 3. Lähestymiskartta 3. Rautiala merkitty karttaan punaisella kolmiolla. Pohjakartta ©Maanmittauslaitos 2015. Lisäykset karttaan: Eva Gustavsson

1. Johdanto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti 26.10.2015 arkeologisen valvonnan Rautatieläisten Kristillisen yhdistyksen kesäkodin kiinteistön (922-434-6-0) pihamaalla. Pirkanmaan maakuntamuseon rakennusmestari Tapani Koironen teki 11.2.2015 paikalle tarkastuskäynnin siellä sattuneen vesivahingon vuoksi. Jätevesijärjestelmän uusiminen oli alueen suojelun kannalta lähtökohtaisesti suositeltavaa. Koska alueella sijaitsee Rautiala niminen kiinteä muinaisjäännös (mj.tunnus: 922010006), jonka tarkkoja rajoja ei tunneta, katsottiin arkeologinen valvonta jätevesijärjestelmän uusimisen yhteydessä välttämättömäksi.

Kartta 4. Kaivanto merkitty karttaan punaisella viivalla. Vanhojen jätevesikaivojen sijainti vihreällä ja uusien sijainti sinisellä. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015. Lisäykset karttaan: Eva Gustavsson

2. Kohde

Muinaisjäännöksen nimi: Rautiala
Muinaisjäännöstunnus: 922010006

Sijainti ja maasto:

Kohde sijaitsee Alhonselän rannasta 300 m itään, peltojen ympäröimällä moreenisaarekkeella.

Kohteen kuvaus:

Vuonna 1909 löydettiin virkatalon pääportaiden edustalla olleesta rökkiöstä joukko muinaisesineitä, mm. piiskanvarsi, miekan katkelma, keihäänkärki, kirveenterä. Vuonna 1910 Björn Cederhvarf havaitsi alueella kymmenen matalaa rökkiötä ja kivikehää ja kartoitti ne. Sodan jälkeen vuonna 1916 A.M. Tallgren tutki rökkiöt 5, 8, ja 10. pitäen niitä historiallisina rakennuksen pohjina. Rökkiöistä löytyi rautaa, kuonaa, lasia ja tiiltä. Tämän jälkeen puutarhaa on muokattu voimakkaasti eikä vuoden 1939 inventoinnin aikana rökkiöistä näkynyt mitään. Mahdollista muinaisjäännöstä saattaa olla vielä paikoin nurmikon alla. Vuoden 1995 inventoinnin yhteydessä päärakennuksen takaa löytyi suuresta kivistä yksi mahdollinen kuppi. Vesilahden historian mukaan Rautialasta on löytynyt myös kivikautinen kiviesine. Muinaiskalupäiväkirjan mukaan Vesilahdesta on löytynyt tunnettujen löytöpaikkojen lisäksi useita kivikautisia esineitä, joiden tarkempi löytöpaikka on tuntematon.

Rautialaan kuului 1540-luvulla kaksi taloa, Martin ja Niilon tilat, Martin tilan ollessa Rautialan kantatila. Niilon tila liitettiin Martin tilaan 1640-luvulla. Rautialaan syntyi vuonna 1566 Reko Tuomaanpojan tila, josta tuli noin sata vuotta myöhemmin ratsutila Hannu Matinpojan toimesta. Hannu Matinpoika yhdisti tilan Rautialan kantatilaan vuonna 1681. 1500-luvun lopulla Rautialassa oli neljäskin talo, joka kuitenkin myöhemmin häviää.

Lähistön kohteet:

Rautialan lähistöllä sijaitsee kolme kiinteää muinaisjäännöstä. Hukari-Rantavainion rautakautiset hautarökkiöt sijaitsevat n. 900m päässä Rautialasta koilliseen. Sakoisten historiallisen ajan asuinpaikka sijaitsee Rautialasta hieman alle 900m niin ikään koilliseen. Isohaan tarkemmin määrittelemättömät kivirökkiöt sijaitsevat Rautialasta hieman yli kilometrin länsikoilliseen.

3. Työn kulku ja valvontamenetelmät

Jätevesijärjestelmän uusiminen aloitettiin kaivamalla vanhat jätevesikaivot ylös maasta, päärakennuksen kuistin oikealta puolelta. Tämän jälkeen kaivinkone kaivoi kaivannon vanhoilta jätevesikaivoilta alueelle, johon uusi jätevesikaivo oli ajateltu sijoittaa. Valvonnassa havainnoitiin kaivaustyössä esiin tulevia kerrostumia sekä dokumentoitiin niitä valokuvaamalla. Lisäksi esiin kaivettua maata tarkasteltiin ja käytiin läpi metallinilmaisimella mahdollisia irtolöytöjä silmällä pitäen.

Kuva 1. Kaivaustöitä aloitellaan. Kuvattu kaakosta. Kuva: Eva Gustavsson.

Kuva 2. Vanhojen jätevesikaivojen poistoa. Kuvattu itäkoillisesta.
Kuva: Eva Gustavsson

4. Havainnot

Maa-aines valvonta-alueella oli sekä pohjatietojen, että kaivuutöissä tulleiden havaintojen perusteella lähinnä täyttömaata. Maa-aines oli enimmäkseen ruskeaa, paikoin punertavan tai kellertävän ruskeaa hiekkaa ja tummanharmaata soraa.

Peruskallio tuli paikoin vastaan hyvin lähellä maan pintaa n. 35-40cm syvyydessä. Kaivannon pohjalla kulki osittain melko huonokuntoisia puisia rakenteita lähes kaivannon alusta suunnilleen aitan kulmalle saakka. Työnjohtaja tiesi kertoa näiden puurakenteiden olevan vanhaa vesikourua muutaman kymmenen vuoden takaa. Myös muutama puurakenteissa näkyvä resentti naula osoitti puurakenteen olevan kohtuullisen nuori. Puurakenteiden päällä oli ruskeaa hiekkaa, jonka päällä kerroksessa tiiliä ja kiviä täyttömaana. Tämän päällä oli kerros vaaleaa hiekkaa ja ylimpänä heti nurmen alla soraa ja nurmikkomultaa. Täyttömaana olevat kivet ovat voineet olla ainakin osin peräisin alueella sijainneista röykkiöistä tai asumuksen pohjista, mutta niiden alkuperäinen konteksti on tuhoutunut maan muokkauksessa. Kaivausuralta löytyi runsaasti mm. nauloja, keramiikkaa ja tiilen katkelmia. Koska alueella on ollut asutusta pitkään, voivat yksittäiset löydöt olla vanhojakin, mutta niiden konteksti on hävinnyt maan muokkauksen yhteydessä, eivätkä ne näin ollen anna uutta tietoa kohteesta.

4.1. Löytöjä

Kuva 3. Nahkainen kengänosa.

Kuva 4. Käsintähtöjä nauvoja. Pitkä taitettu esine ilmeisimmin hakanen. Lyhyt rautaesine mahdollisesti naulan osa.

Kuva 5. Kvartsin paloja.

Kuva 6. Muovimaisista lasikuonaa.

Kuva 7. Fajanssia.

Kuva 8. Valkoista paksuseinäistä keramiikkaa.

Kuva 9. Ohutseinäistä punasavikeramiikkaa.

Kuva 10. Mahdollisesti äkeen terä tai muu maataloustyöväline.

Kuva 11. Jonkinlainen kahva. Paksummalla reunalla jäänteitä pyöreästä puosasta. Pinnalla sinistä metalli/emalipinnoitetta.

5. Muut huomiot

B. Cederhvarfin vuonna 1910 kartoittamat röykkiöt eivät sijoitu valvonta-alueelle. Alueen itäosalla, navetan itäkulman edustalla on havaittavissa suurehko röykkiö. Toinen on tästä röykkiöstä itään, vesoittuneen alueen reunamilla. Nämä röykkiöt voivat olla puutarhan muokkauksessa siirrettyjen entisten rakennusten perustuksia tai aikaisempaa perua. Otettava huomioon maankäyttöä suunniteltaessa.

Kuva 12. Vanhan navetan itäkulman edustalla oleva röykkiö. Kuvattu itäkaakosta.
Kuva: Eva Gustavsson

Kuva 13. Toinen röykkiö vesoittuneen alueen alussa. Kuvattu lännestä.
Kuva: Eva Gustavsson.

6. Yhteenveto

Vesilahden Rautialassa suoritettiin arkeologinen valvonta jätevesijärjestelmän uusimisen yhteydessä 26.10.2015. Valvonnassa ei havaittu uusia muinaisjäännöksiä. Irtolöydöt ovat pääosin historialliselta ajalta.

Tampereella 30.12. 2015

Lähteet:

Arajärvi, Kirsti: Vesilahden historia. 1959. Tampereen kirjapaino-osakeyhtiö

Cederhvarf, Björn: Vesilahti tarkastus 1910.

Tallgren, A. M.: Kertomus muinaistieteellisistä tutkimuksista Vesilahdella kesällä 1916.

Maajoki, Väinö: Luettelo Vesilahden pitäjän kiinteistä muinaisjäänöksistä 1939.

Laakso, Pukkila ja Vuorinen: Vesilahden inventointi 1995.

Poutiainen et al.: Vesilahti, Järvenranta, Suomela, Sakoinen, Vattenfall verkko Oy:n maakaapelin suunnittelualueen muinaisjäänösinventointi 2011.

Poutiainen et al.: Vesilahti Rautiala ja Suomela koekaivaukset sekä Järvenranta ja Isohaka maakaapelilinjan kaivamisen arkeologinen valvonta 2012.

Kartat:

Kartta 1. Lähestymiskartta 1. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015.

Kartta 2. Lähestymiskartta 2. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015.

Kartta 3. Lähestymiskartta 3. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015.

Kartta 4. Kaivanto. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015.

Liite 1.

Digitaalikuvaluettelo

Kuvaaja: Eva Gustavsson

KuvaNro.	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm.
1	Kaivaustöitä aloitellaan.	Kaakosta.	26.10.
2	Vanhojen jätevesikaivojen poistoa.	Itäkoillisesta	26.10.
3	Nahkainen kengänosa.	-	5.11.
4	Käsin taottuja nauvoja.	-	5.11.
5	Kvartsin paloja.	-	5.11.
6	Muovimaista lasikuonaa.	-	5.11.
7	Fajanssia.	-	5.11.
8	Valkoista paksuseinäistä keramiikkaa.	-	5.11.
9	Ohutseinäistä punasavikeramiikkaa.	-	5.11.
10	Mahdollisesti äkeen terä tai muu maataloustyöväline.	-	5.11.
11.	Jonkinlainen kahva.	-	5.11.
12.	Vanhan navetan itäkulman edustalla oleva röykkiö.	Itäkaakosta	26.10.
13.	Toinen röykkiö vesoittuneen alueen alussa.	Lännestä	26.10.